

Isäni Kalle Nyysönen

Isäni Kalle Nyysönen syntyi vuonna 1897 Suonenjoella. Hän kertoi, että hänen esi-isänsä olivat omistaneet Ukkola-nimisen talon, mutta hänen oma Pekka-isänsä asui enää pienessä mökissä, joka ei ollut oma, ja elätti perhettään tavallisena sekatyömiehenä. Pekka oli kuollut umpisuolen tulehdukseen, kun isäni oli 2 kuukautta vanha. Isäni äiti Henriikka, o.s. Koivistoinen, teki käsitöitä ja muutakin palvelusta isoille taloille.

Kalle asui äitinsä kanssa erään talon yhteydessä olevassa pienessä rakennuksessa noin 14-vuotiaaksi saakka. Isällä oli 6 vuotta vanhempi veli, mutta tämä oli myyty huutolaiseksi taloon, joka tarjoutui elättämään lapsen pienimmällä maksulla. Tämä oli sen ajan sosiaaliturvaa. Isä sai myös nauttia sosiaaliavustusta. Suonenjoen kunta maksoi hänen koulunkäyntinsä. Se oli kuin lottovoitto siihen aikaan, kun yleistä oppivelvollisuutta ei ollut ja kansakoulun käynti oli itse maksettava. Hän kävi 4-vuotisen kansakoulun ja sai sieltä päästötodistuksen. Hyviä numeroita siellä oli; laskennosta ja käsitöistä oli kiitettävät 10. Mutta oli myös välttävä 6 laulusta. (Tästä seikasta musikaalinen äitini jaksoi aina huomauttaa.)

Isä lähti koulun käytyään leipärengiksi. Hän puhui jonkin verran isännästä, Luukkolan ukosta, ja tämän kurinpidosta. Muistan, kuinka isä puolusti minua, kun äiti tuli herättämään minua aamulla työntekoon: ”Antaisit nukkua. Muistan kun Luukkolan ukko tuli herättämään meitä renkejä yöllä kello 2, että ´noo – nouskehan pois poijjaat riiheen lähtemään!´ ja meitä kun olis´niin nukuttannu vielä.”

En tiedä, kuinka kauan isä oli leipärenkinä. (Harmittaa kun en kysynyt häneltä hänen eläessään.)

Ensimmäinen dokumentoitu tieto tältä ajalta on sotilaspassin: ”*Sääty tai ammatti: työmies. Asuinpaikka: Suonenjoki, Hulkkola. Ollut kutsunnassa vuonna 1919 Kuopion läänin I kutsuntapiirissä. Astunut vakinaiseen palvelukseen huhtikuun 26 päivänä 1919 kutsunnan kautta Terijoen Rajavartio Pataljoonassa. Palvellut: aseellisena. Siirretty: helmikuun 12 päivänä 1920 Käkisalmen läänin Rykmenttiin. Vapautettu lopullisesti vakinaisesta palveluksesta palvelusajan loputtua ja siirretty reserviin: lokakuun 17 päivänä 1920.*”

Itsenäisen Suomen ensimmäisen kutsunnan sotilaita vuonna 1920. Kalle Nyysönen takarivissä 4. vasemmalta.

Suomen metsäteollisuus laajentui. Isä pääsi sotaväen jälkeen tukkilaisporukoihin. Hän työskenteli proomuissa tukinuitossa ja metsätöissä mittamiehenä työnjohtajan apulaisena. Hän kertoi, kuinka hän kävi työnjohtaja Pöntynen kanssa taloissa käynnistämässä metsätöitä puutavaran hankkimiseksi metsäteollisuudelle. Hakattavat puut piti ensin leimata, sitten palkattiin metsurit, ja lopuksi hoidettiin puutavaran kuljetus tehtaille. En osannut haastatella isääni, että tietäisin, missä kaikissa firmoissa hän työskenteli. Äidin kertomusten mukaan hän oli *Tampella Inkeroinen Metsäosaston* palveluksessa ainakin jo vuonna 1934. Luultavasti jo aiemmin. (Wikipedian mukaan ”Yhtiön kolmanneksi toimialaksi tuli [metsäteollisuus](#), kun Tampella perusti vuonna 1872 Tampereelle [puuhiomon](#) ja osti vuonna 1886 [Inkeröisten](#) puuhiomon. Inkeröisiin Tampella rakensi myöhemmin paperitehtaan, jota laajennettiin useaan otteeseen (nykyisin [Anjalan paperitehdas](#) ja Inkeröisten kartonkitehdas).”)

Pöntynen oli iso herra, jolla oli käytössään työsuhdeauto, jeeppi, jolla porhallettiin 60 kilometrin tuntinopeudella sorateitä ja tukkiteitä. Pöntynen oli myös kova juhlimaan. Isä kertoi, kuinka he lähtivät usein Jyväskylän hotellista. Pöntynen ajoi ja kun auto alkoi vikurella laidasta laitaan, niin hän joutui siitä huomauttamaan. Pöntynen suutahti ja sanoi: ”Aja sinä sitten.” Niin isä toimi myös autokuskina. Isä ei käyttänyt ollenkaan alkoholia. Joskus hän oli maistanut ja todennut, että viina on pahan makuista. Työporukat kunnioittivat hänen raittiuttaan eivätkä tyrkyttäneet. Isä oli paitsi fyysisesti myös henkisesti hyvin voimakas.

Isä kuului 1897 syntyneenä vanhimpaan ikäluokkaan, joka osallistui sekä talvisotaan että jatkosotaan. Sotilaspassin mukaan hän osallistui talvisotaan 17.2. -16.4 1940. Jatkosotaan hän osallistui 8.8.1941 – 1.5.1942. Hän ei ottanut osaa taisteluihin. Tehtäväksi mainitaan *ajoneuvokorjausryhmän puuseppä*. Hän kertoi eniten korjanneensa hevöskäräjen pyöriä. Mutta hän ennätti tehdä siellä myös omia henkilökohtaisia puutöitä, jotka hän toi tullessaan kotiin. Sota-ajan tapahtumista sekä isän ja äidin yhteiselosta äitini kirjoitti minulle *Hontta rontassa*. Se on luettavissa toisessa kirjoituksessa *Kalle ja Lyyli* (linkki kuvasivulta).

Vuonna 1946 muutimme pois äidin kotoa. Isä sai asunnoksemme Tampellan virkatalon Tupaniemen, Konneveden Jouhtikylältä. Tampella oli ostanut sen, noin 500 hehtaarin maatilan, rakennuksineen maanviljelijältä, joka oli muistaakseni Hytönen nimeltään. Tilan puiden hakkuutöiden lisäksi isä johti myös joidenkin muiden lähiseudun tilojen hakkuutöitä.

Koska Tupaniemi oli entinen maatila, äiti halusi hoitaa siellä karjaa: lehmiä, lampaita, sikoja ja kanoja. Hän sanoi, että hakee mieluummin maidon omasta navetasta kuin lähtee hakemaan hinkillä Jouhtikylän isoista taloista. Viljeltiin perunaa, juurikasveja, mansikoita ja viinimarjoja. Eläimille kasvatettiin heinää ja rehua. Jouhtijärvestä sai kaloja. Olimme lähes omavaraisia ruoan suhteen. Naapureillekin myytiin tuotteita. Isä osallistui lähinnä heinäntekoon ja suhtautui maanviljelykseen hyvänä harrastuksena.

Kyllä minullekin riitti tekemistä Tupaniemessä. Enpä ole kaivannut sen jälkeen porkkanan kitkemistä tai perunan kaivuuta. Lehmiä en suostunut lypsämään sen jälkeen, kun äksy Kukka-lehmä potkaisi minua reiteen. Niinpä minusta tuli lusmuilija, oikean työn karttaja. Halusin lukea tai tehdä käsitöitä. 12-vuotiaana tein ensimmäisen oman mekkoni ja parin vuoden päästä ompelin äidille ja kylän naisille. Odotin aina kovasti syksyä, että pääsisin kouluun.

Isä oli edistyksellinen ja kannatti naisten koulutusta. Mutta myös vaativainen. Koulutodistuksessa seiska oli jo huono numero. Jos sellainen ilmaantui, niin hän kehotti: ”Korjaapas´tuota”. Tai hän kommentoi, että kyllä tuo korjaantuu, kun opettaja oppii sinut tuntemaan. Isä olisi varmaan ollut mielissään *Me Too -liikkeestä*. Seksuaalisista asioista puhuttaessa hän kommentoi: ”Se on sitten naisilla paha asia”. Hän tarkoitti, että naiset eivät saa oikeutta eivätkä ole miesten kanssa tasa-arvoisessa asemassa siinä suhteessa. Koskaan hän ei puhunut rivouksia eikä halventavasti naisista.

Kaikenlainen esineiden tekeminen puusta oli isälle mieluinen harrastus. Se oli enemmänkin, siihen aikaan melkein päältä välttämättömyys. Ei huonekaluja ollut paljon saatavilla ja olivat kalliita. Isän ja äidin sivusta

vedettävä sänky oli isän tekemä. Siinä he nukkuivat vierekkäin isän kuolemaan saakka, vuoteen 1983. Pinnasänkyä en muista, mutta minulle tehdyn puusängyn muistan. Tekipä hän minulle kelkankin, kun olin lapsi. Kaapit ja kirjahyllyt ja myös astianpesupöytä ja kuivauskaappi olivat isän tekemät ja lienevät vieläkin käytössä äidin sukulaisilla. Astianpesupöytään tinuri muotoili sinkkilevystä päällyksen. Ennen muovin valtakautta säilytysastioina käytettiin isän tekemiä puusaaveja ja vanerista valmistettuja astioita. Vanhana hän vuoli mielellään vielä puulusikoita ja kauhoja ja tekipä minulle vanerista kakunpeittorasiainkin. Valitettavasti nämä esineet eivät enää sopineet käyttööni täällä helsinkiläisissä asunnoissa eikä minulla ole näistä valokuvia. Etusivun karusellissa pyörivät lipas, savukerasia ja pieni puusoikko ovat seuranneet mukani.

Paljon olisi kertomuksia isästä. Mutta julkaisen niitä muualla kuin näillä Taiteilu-sivuillani. Arvioni isästä: looginen, viisas, kunnioitettu, ihmisiä ja elämää ymmärtävä ja, niin kuin hänen entinen piiriesimiehensä Ahonen sanoi hautajaispuheessaan, **ehdottoman oikeudenmukainen.**